

A migrációról – fölülnézetben

Liberális felfogás szerint a migráció természetes folyamat, ami hasznos a gazdaságnak, sokszínűvé teszi a társadalmat, az emberbaráti szempontok pedig megkövetelik a menekültek befogadását. Ennek ellenére a tengerentúli gazdag országok (Amerika, Kanada, Ausztrália) igen szigorú bevándorlási politikát folytatnak. Egy kanadai munkavállalói vízum megszerzéséhez például nem elegendő igazolni, hogy a bevándorolni szándékozót munkahely várja; csak akkor kaphatja meg, ha az adott állásra nincs hazai jelentkező. Nyugat-Európában viszont újabban szinte mindent felülíró szempont a demográfiai hanyatlás pótlása bevándorlókkal.

A bevándorlók 2015 augusztusi beengedését követően az Economist, mely a liberális közgazdaságtan fő szócsöve, Angela Merkelt a mennyekbe emelte. Most, hogy az angoloknak elegük lett a sok külföldiből, s ezért kilépnek az EU-ból, az Economist még mindig kritizálja az angol kormányt, amiért az a bevándorlók számát kétharmaddal csökkenteni akarja. (A konzervatívok régóta ígérik, hogy a bevándorló-tömeget évi 100 ezer alá szorítják. Az EU-ból érkező munkavállalók miatt ennek eddig nem tudtak eleget tenni, de az Economist szerint a Brexit után sem lesznek rá képesek a volt gyarmatokkal való kapcsolatok miatt.¹)

Nézzük, mit mond e kérdésről egy igazán hozzáértő ember, **Hein de Haas**, az amszterdami egyetem migrációs szociológia professzora, aki az oxfordi egyetem migrációs intézetének egyik alapítója, és korábbi igazgatója volt. Szerinte a migrációt téveszmék és félreértések tömkelege kíséri. A Spiegel egy korábbi számában² megjelent esszéjében e félreértéseket nyolc pontban foglalta össze. Elemzése a hosszú távú világfolyamatokon alapszik.

Először is, a határok lezárása nem vezet egyértelműen a migráció csökkenéséhez. Nálunk ugyan ez vitathatatlan ténykérdés, de a nyugati országokban, ahol jelentős bevándorolt-kolóniák élnek, a helyzet bonyolultabb. A bevándorlás korlátozása a közvetett utak – mint amilyen a családgyesítés – igénybevételéhez vezet és nő az illegálisan beérkezők száma is. Továbbá: már csupán a jövőendő korlátozások híre is jelentős bevándorlást vált ki, és ott marasztalja azokat, akik egyébként a visszatérést fontolgatták. (A jelenség ennél biztosan bonyolultabb, mert a német „meghívás” ezzel szemben nem helybenmaradást, hanem tömeges útnakindulást eredményezett.) Az anya- és a befogadó ország közötti „természetes” migrációs áramlásokat a korlátozások megakasztják, a bevándoroltak nem térnek vissza szülőföldjükre. A schengeni határok bevezetésének hírére például Spanyolországban rövid idő alatt 700 ezerre nőtt a marokkói bevándorlók száma. A korlátozás tehát gyakran kontraproduktív lehet.

¹ The Economist May 20th 2017.

² Der Spiegel 9/2017.

Kevésbé fogadható el de Haas azon megállapítása, hogy az európai migrációs politika nem bukott meg, a folyamat igen is ellenőrzés alatt áll, a bevándorlók túlnyomó többsége respektálja a vonatkozó törvényeket, és tízből kilenc legálisan érkezik Európába. Az viszont már megszívlelendő, hogy a migrációnak mélyenható gazdasági és társadalmi okai vannak (mind a kiinduló- mind a célországokban), ezért a beavatkozás akkor lehet sikeres, ha nem a migránsok „tömegét”, hanem a folyamat időbeli lezajlását próbálja befolyásolni. A Spiegel-cikkben közölt egyik grafika szerint a bevándorlási hullámok és ingadozások árnyékként követik a német gazdaság fellendüléseit és visszaeséseit – egészen 2015-ig. Ekkor azonban a két trendvonal elválik egymástól, a bevándorlóké az égbe szökik. Ez világos üzenet az olvasónak: az itt kifejtett nézetek csak a normál „üzemmódra” vonatkoznak: háborús krízis és súlyos válságok esetén más a helyzet.

A fejlesztési segélyek inkább ösztönzik, semmint korlátozzák az elvándorlást a szegény országokból, állítja de Haas, eléggé meglepő módon. Érvelése így szól: azt feltételezzük, hogy a Délről Északra irányuló migráció fő oka a szegénység. Ez azonban nem így van; a nemzetközi statisztikák szerint a „közepesen” szegény (vagy fejlett) országokból indulnak ki a legnagyobb elvándorlási hullámok, mert a legszegényebbekben az embereknek még pénzüik sincs arra, hogy elhagyják az országot. És valóban, Mexikó, Marokkó és Törökország adták az elmúlt évtizedekben az elvándorlók zömét. (Most pedig – sajnálatos módon – a kelet-európaiak hagyják el tömegesen szülőföldjüket.) Ez azonban súlyos dilemmát jelent a nemzetközi fejlesztési és segélypolitikának: hagyják sorsukra a Szaharától Délre eső legszegényebb országokat, hogy ne növeljék a gazdag országokba irányuló migrációs veszélyt?

Ötödik állítása viszont már teljes képtelenségnek hangzik: a migráció nem vezet agyelszíváshoz. Amerika világelsőségét műszaki-tudományos téren nem kis részben a világ minden tájáról odaözönlő tudósoknak és kutatóknak köszönheti. Évek óta mindennapi problémánk, hogy orvosaink, mérnökeink, szakmunkásaink tízezrei hagyják el az országot. Arra hivatkozik, hogy a „brain-drain” mértéke nem akkora, hogy az az illető ország gazdasági teljesítményét befolyásolhatná, és például az egészségügyben több múlik azon, hogy milyen annak rendszere, semmint hogy mennyi az orvosok száma. (Ez erős érv, el kell ismerjünk.) És nem elhanyagolható az sem, hogy a hazautalásoknak

jelentős gazdasági szerepük van. 2015-ben a globális állami fejlesztési segélyek 161 milliárd dollár nagyságúak voltak, míg a külföldön dolgozók hazautalásai ennek több, mint a kétszeresét tették ki (410 milliárd dollárt).

A migránsok nem veszik el a munkahelyeket, és nem ássák alá a jóléti államot – szól a következő tétel. Ha arra gondolunk, hogy a németek által az elmúlt két évben befogadott 1,2 millió menekült közül még csak alig néhány tízezren dolgoznak, akkor az első veszély valóban nem áll fenn, és az általános munkareöhiány közepette a kelet-európai szakképzett munkaerő sem okoz ilyen gondokat. Az állítás második része viszont nem áll meg, Ausztria és Anglia után a többi ország is azon dolgozik, hogy a migráció célja ne a jóléti rendszeren való élösködés legyen.

Az elemzés talán legfontosabb és legmeglepőbb része az, hogy de Haas hosszú távon nem számol a globális migráció növekedésével. Világméretben a migránsok aránya az össznépességhez évtizedek óta meglepően állandó: három százalékot tesz ki. Nagy részük „nem látható”, mert a migráció a szegény országok között megy végbe. A menekültek csak a migránsok 7-8 százalékát teszik ki, ráadásul számuk 1990 és 2010 között 18,5 millióról 16,3 millióra csökkent. A 2016-os adat a szíriai menekültek miatt emelkedett 21,3 millióra. Ezt a tételt nehéz elfogadni. A klímaváltozás jelei egyértelműek, a felmelegedés miatt a meleg égövi országok egyre súlyosabb helyzetbe kerülnek, miközben a világ legnagyobb demográfiai robbanása a Szaharától Délre fekvő térségben zajlik. (2050-re a világ harmadik

legnépesebb országa Nigéria lesz.) Ez a migráció mértékét növelni fogja.

„A migrációval nem akadályozható meg a lakosság elöregedése” – ez is érdekes kijelentés. Németország esetében az elöregedés megállításához huzamosan évi 3,5 millió (!) bevándorlóra lenne szükség, állítja de Haas. A következtetés pedig, amit levon belőle: nem a migráció korlátozásán, hanem elősegítésén kellene fáradozni. Mivel a migránsok zöme mohamedán, ez egyenlő azzal, mintha az lenne a célja, hogyan lehetne Németországot minél gyorsabban elmuzulmánosítani. Úgy tűnik, a nyugat-európai országok előtt két választás áll: vagy előregszenek, vagy eliszlámosodnak; és minél inkább törekszenek a fiatalításra, annál gyorsabban fognak elmuzulmánosodni. Ezért annál több okunk van arra, hogy higgyünk kormányunk családpolitikájának sikerében.

Kiss Károly
közgazdász és társadalomkutató

folyt. →→→

(Megjelent a Magyar Nemzet 2017 jún. 26-i számában)

Források:

Hein de Haas: Mythen der Migration. Der Spiegel 9/2017 – *ez egyben az illusztrációk forrása is.*

The Economist May 20th 2017. Immigration. A promise worth breaking.